

Redaktionellt 35:1

Varmt välkomna till det första numret i årgång 35 av *Utbildning & Demokrati*, som delvis är ett temanummer med fyra texter skrivna av relativt nyligen tillträdna professorer. Därutöver innehåller numret tre fristående artiklar.

I den första professorstexten, OMSORGSETIK I FORSKNING OCH PRAKTIK – ATT GÖRA GOTT OCH INTE GE GIFT, föreslår *Anette Bagger* införandet av en pedagogisk hippokratisk ed, liknande läkarnas. Bagger varnar för att kunskapsbedömning för en del elever i det närmaste blir ett sorts gift och ser därför risker med att sätta bedömningen i skolans förgrund, framför omsorgen som bakgrund. I beskrivningen av sin forskargärning, i intersektionen mellan matematikdidaktik, specialpedagogik och bedömningsforskning, argumenterar hon för att omsorgsetiska perspektiv kan ompositionera bedömningsfrågor. Hon menar avslutningsvis att en fokusförskjutning bör ske, från kontroll och målsättning till ett gemensamt, samhälleligt etiskt ansvar för ungas lärande.

I UTBILDNINGSPOLITISK STYRNING OCH PROFESSIONELLT HANDLINGSPOLITISKT UTTRYMME – REFLEKTIONER ÖVER DÅTID, SAMTID OCH FRAMTID inleder *Andreas Bergh* med att relatera sitt bidrag till en lång tradition av professionsinstallationsföreläsningar i pedagogik. Med utgångspunkt i avslutad och pågående forskning beskriver Bergh därefter hur förändrade förväntningar och olika politiska ramverk har omformat villkoren för lärares yrkesutövning sedan 1990-talet. Detta förhållande illustreras med exempel av studier om införandet av begreppet kvalitet i skolan, lokala initiativ för att motverka skolegregation, den ökande juridifieringen av utbildning och tre styrningslogiker som konceptualiserar förändring i hur utbildningsstyrningen ramar in det professionella handlingsutrymmet. Texten avslutas med framåtblickande reflektioner, där Bergh betonar vikten av empiriskt grundad teoribildning som återkopplar till grundläggande frågor om utbildning och dess relation till samhället.

Med anledning av sin installation som professor i pedagogik vid Linnéuniversitetet i september 2023 bidrar *Andreas Nordin* med texten TRANSNATIONELLT ORIENTERAD LÄROPLANSTEORI. I den diskuterar han tre av de teman som varit centrala för honom som forskare. Inom ramen för det första temat, utvidgad utbildningspolitisk praktik, framhåller han värdet av att låta de läroplansteoretiska analyserna

sträcka sig bortom nationsgränsen. I textens andra tema, diskursiv institutionalism, motiverar Nordin de teoretiska utgångspunkter som varit vägledande i hans studier av transnationella policyarenor och aktörer. Argumentationen leder inte enbart över i det tredje temat om behovet av kritisk reflektion i utbildningsvetenskaplig forskning, utan utmynnar också i en framåtblickande avslutning i vilken Nordin särskilt framhåller betydelsen av att värna en öppet prövande och pluralistisk seminariekultur.

Numrets tematiska del avslutas med texten PEDAGOGIKENS CHARM OCH BESVÄR – EN FORSKARES BEKÄNNELSER, skriven av *Daniel Pettersson*. Med utgångspunkt i sitt professorsinstallationstal reflekterar Pettersson om sin väg från lärarutbildningen till professorstiteln. Vi får följa hur han utvecklar sin syn på pedagogik som vetenskap och sin gärning som forskare. Pettersson beskriver pedagogiken som ett brett, öppet och välkomnande ämne som kan samla insikter från många vetenskaper för att utveckla vårt vetande om utbildningens villkor, både i klassrummet och i samhället i stort. Petterssons forskarbana började inom läroplansteori med en för sin tid framsynt avhandling om hur internationella kunskapsmätningar påverkar utbildningssystemet. Den har sedan exempelvis innefattat studier om hur utbildningens policy och praktik påverkas av statistik, mätningar och olika sätt att resonera om och framställa utbildning. Texten avslutas med att Pettersson definierar sitt intresse inom pedagogiken som studiet av idéer kring utbildning och hur dessa villkorar utbildningens praktik.

I numrets första fristående artikel, DEN UTVECKLANDE FÖRSKOLAN – SPRÅK, SVENSKA OCH FAMILJ I LEGITIMERINGAR FÖR FÖRSKOLA FÖR FLERSPRÅKIGA BARN, undersöker *Ulrika Magnusson* och *Johanna Salomonsson* legitimeringar för obligatorisk förskola för nyanlända barn i den statliga utredningen *Förskola för alla barn – för en bättre språkutveckling i svenska* (SOU 2020:67). I analysen visar de hur Sverige konstrueras som progressivt och demokratiskt, och att dessa värden nationaliseras. De visar också hur språkkunskaper i hög grad förstås som synonymt med språkkunskaper i svenska, vilket medför att utredningen konstruerar invandrade föräldrar som oförmögna att stödja sina barns språkutveckling.

I den andra artikeln, FRÅN UTREDNING TILL INSATS – EN STUDIE OM REALISERING AV BESLUT OM SÄRSKILT STÖD I GRUNDSKOLAN, identifierar *Anna Sjöqvist*, *Kerstin Göransson* och *Stina Tolgfors* en växande problematik kring hur grundskolor praktiskt omsätter policy gällande stödinsatser. Studien utgår från Kemmis teori om praktikarkitekturer och fokuserar på skolors förutsättningar att realisera stöd. Empirin består av anteckningar från kollegiala lärandedialoger samt enkätsvar. I analysen urskiljs två områden av det som benämns

instabilitet: dels spänningen mellan kompensatoriska och relationella sätt att förstå skolproblem, dels spår av en New Public Management-influerad styrningsideologi. Författarna lyfter *arrangemang* inom tre områden som särskilt betydelsefulla för genomförandet av särskilt stöd: organisation och struktur, samarbete samt konsensus. Resultaten visar att realiseringen av beslut om särskilt stöd – liksom annan specialpedagogisk policy – kräver omfattande och mångfacetterade förändringsprocesser inom skolans praktik.

Numret avslutas med artikeln FÖRÄNDRADE MÅL I EXAMENSORDNINGEN FÖR LÄRARE – POLICY SOM STÖDJER LÄRARES ARBETE MED ELEVERS IDENTITETSSKAPANDE? Här presenterar *Anette Bagger* och *Helena Roos* en diskursanalys av nya examensmål för svensklärarutbildningen som infördes år 2021. Examensmålen var kopplade till lärares kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter (NPS) respektive identitet, samlevnad och relationer (IRS). Bagger och Roos anlägger ett utbildningssociologiskt och ett sociopolitiskt perspektiv på utbildning, bland annat med referens till Tom Popkewitz. Resultatet av analysen visar hur de analyserade policydokumenten fabricerar den blivande läraren och barns identitetsskapande. Lärarna fabriceras i bristtermer; de saknar kunskaper och mod. Barnens identiteter fabriceras fragmentariskt i termer av ålder, genus och funktionalitet, där IRS endast blir relevant i vissa av fragmenten.

Som framgår av numrets inledande minnesord avled *Utbildning & Demokratis* grundare och mångåriga redaktör Tomas Englund i början av året. Vi är många som minns honom med värme, och det har inkommit en rad förfrågningar om att få publicera personligt hållna minnestexter eller reflekterande texter med ett forskningsfokus relaterat till Tomas vetenskapliga gärning. Vid intresse går det bra att inkomma med sådana texter till redaktionsmailen. I mån av utrymme kommer dessa texter publiceras löpande i tidskriften under det kommande året.

Avslutningsvis vill vi rikta ett hjärtligt tack till Eva Hultin, som länge varit engagerad i tidskriften som redaktionsmedlem och även varit redaktör under ett antal år, och vid årsskiftet lämnade redaktionen. Vi vill även hälsa Anette Bagger varmt välkommen som ny redaktionsmedlem i *Utbildning & Demokrati*.

Redaktionen

